

„Sõja ja rahu“ autori kodukohas

Tänavu tähistab meie rahvas 1812. aasta Isamaasõja otsustava momendi — Borodino lahingu 150. aastapäeva. Seda lahingut on oma romaanis «Sõda ja rahu» suure jõuga kirjeldanud L. N. Tolstoi. Tähtpäeva eel käib tavalisest rohkem külastajaid Jasnaja Poljanas, kus suur kirjanik sündis, elas ja oma teoseid kirjutas. Autobussid ja autod toovad süa iga päev tuhandeid inimesi.

Tänu partei ja valitsuse väsimatu hoolitsusele on mõisast Tuula lähedal saanud vene ja maailma kultuuri tähelepanuväärne mälestusmärk. Käesoleval aastal on siin juba käinud ligi 150 000 inimest, nende hulgas rohkesti ekkursante enam kui 40 välisriigist.

Jasnaja Poljana jätab unustamatu mulje. Hardustundega astuvad külastajad majja, kus Tolstoi elas üle 50 aasta ja kus ta enamiku oma teostest kirjutas. Siin on kõik nii, nagu oli 1910. aastal, millal kirjanik suri. Diivan, millel L. N. Tolstoi sündis, karunahast kasukas, mille ta ostis romaani «Anna Karenina» eest saadud honorariga, jalutuskepp-tool, mida kirjanik kasutas... Raamatukogus on 22 000 köidet 20 keeles. Seintel ripuvad Tolstoi, tema esisade ja perekonnaliikmete portreed. Mõnedes neist võib ära tunda geniaalse kirjaniku teoste kangelaste prototüüpe. Perekonnapärimused andsid Tolstoile palju loomingulist materjali. Emapoolset vanaisa vürst Volkonskit näitas ta «Sõjas ja rahu» vürst Bolkonskina, krahv Rostovina aga kujutas oma teist vanaisa Ilja Andrejevitš Tols-toid. Kirjaniku naiseõde Tatjana

Andrejevna Kuzminskaja inspireeris teda Nataša Rostova suurepärase kaju loomisel.

Tiibhoones, kus L. N. Tolstoi avas üle 100 aasta tagasi talulaste kooli, asub nüüd kirjandusmuuseum. Muuseumi materjalid valgustavad geniaalse sõnakunstniku elutee ja loomingu tähtsamaid etappe. Viimasel ajal on stende täiendatud uute materjalidega, mis tutvustavad kirjaniku loominguprotsessi, jutustavad Tolstoi sidemetest mitmete maade kultuuritegelastega jne.

Mõisa territooriumil asuvad ligi 385 hektari suurusel maa-alal rohkem kui 30 memoriaalobjekti, suur viljapuuaed, metsad, aasad ja põlud. Muuseumi kollektiiv hoolitseb selle eest, et hooned, aia- ja metsamassiivid säiliksid sellistena, nagu need olid Tolstoi päevil.

Kuusiku kõrval, mis oli Tolstoi armastatuid jalutuspaiku, on hästi haritud kartulipõld. See on seesama põld, mida kündis ja äestas L. N. Tolstoi. Selle töö juures jäädvustaski I. Repin suure kirjaniku oma tuntud maalil «L. N. Tolstoi kündmas». Kuusikus seisab lihtne roovpink. L. N. Tolstoi puhkas sellel tihti. Teisel pool kuusikut on ilus kasesalu. Selle istutas Lev Nikolajevitš Tolstoi 1903. aastal.

Nagu jutustavad Jasnaja Poljana vanad elanikud, organiseeris Tolstoi mitmel korral metsa istutamist ning võttis töödest ka isiklikult osa. Eriti palju töötas ta metsa «Poltorõ» rajamisel. Nüüd on siin tore mets. Jõe kaldal laiub maaliline aas, mida on kirjel-

datud romaanis «Anna Karenina». Siin niitis kirjanik sageli koos talupoegadega. Ka oma lapsi õpetas ta tööd armastama. Kõige rohkem töötas nii heinateol kui ka aias tema tütar Maria Lvovna. Viimase lemmikharrastuseks oli aiapidamine, mida siin juhtis eestlane nimega Soans.

Jasnaja Poljana külas elab L. N. Tolstoi endine sekretär pensionär Valentin Fjodorovitš Bulgakov, muuseumi majandis aga töötab talimees Filipp Borissovi poeg. Borissov saatis 1910. aastal Lev Tolstoi Jasnaja Poljanast viimsele teekonnale. Need inimesed mäletavad hästi kirjaniku viimaseid elupäevi, tema matust, millele saabus tohutu rahvast.

Lev Tolstoi maeti metsa, jääraku kohale tee ääres, mida mööda ta sageli oli jalutanud. Tagasihoidlikku kalmuküngast põlispuude all ehivad aasta ringi lilled, mida Lev Nikolajevitš väga armastas. Neid toovad tema talendi austajad, kes tulevad süa kõigist meie maa osadest ja kogu maailmast.

Tolstoi loomingu uurijatele on Jasnaja Poljanas asutatud lektoorium, kus peetakse loenguid ja korraldatakse kohtumisi Tolstoi kaas-aegsetega. Siin võib kuulda lindilt Lev Nikolajevitši häält, Tolstoi kirjutatud valssi, tema sekretäride, endiste õpilaste ja Jasnaja Poljana talupoegade mälestusi kirjanikust.

Jasnaja Poljana aitab paremini mõista geniaalse sõnakunstniku loomingulise pärandi ääretuid rikkusi.

L. KOITMETS,

ETA erikorrespondent
Jasnaja Poljana, 1962. a. september